مقاله تحقیقی

مجلهٔ دانشگاه علوم پزشکی بابل
دوره دوازدهم، شمارهٔ ۴، مهر – آبان ۱۳۸۹، صفحه ۸۴-۷۹

بررسی شدت سردرد و داروهای مورد تقاضای بیماران مراجعه‌کننده به داروخانه شبانه‌روزی شهرستان بابل، ۱۳۸۷

محمود برادران(PhD)[*۱]، علیجان احمدی آهنگر(MD)[۲]، پوریا رضوانی بابلی(MD)[۳]

۱- گروه فارماکولوژی و فیزیولوژی دانشگاه علوم پزشکی بابل
۲- گروه مغز و اعصاب دانشگاه علوم پزشکی بابل
۳- دانشگاه علوم پزشکی بابل

دریافت: ۸۸/۷/۸ ، اصلاح: ۸۸/۹/۱۲، پذیرش: ۸۹/۳/۱۲

خلاصه

سابقه و هدف: سردرد شایع‌ترین سندرم درد است. حدود ۹۰ درصد افراد حداقل یکبار در سال دچار حمله سردرد می شوند. از آنجاییکه سردرد شدید و ناتوان کننده در ۴۰ درصد افراد کل جهان وجود دارد، این مطالعه به منظور تعیین شدت سردرد و داروهای مورد تقاضای بیماران مبتلا به سردرد مراجعه‌کننده به داروخانه‌های شبانه‌روزی شهرستان بابل انجام گردید.

مواد و روشها: این مطالعه مقطعی بر روی ۳۰۰ بیمار مبتلا به سردرد مراجعه‌کننده به داروخانه‌شبانه‌روزی شهرستان بابل در سال ۱۳۸۷ انجام شد. برای تمام افراد دو پرسشنامه تکمیل گردید. در پرسشنامه اول اطلاعات دموگرافیک و نظرات بیمار در ارتباط با سردرد و داروهای مورد استفاده و پرسشنامه دوم، (MIDAS) شدت درد بیمار براساس تعداد روزهای از دست رفته یا محدودیت فعالیت به دنبال سردرد در سه ماه تکمیل گردید که از ۲۱-۰ امتیاز دارد و به چهار گروه ناتوانی جزیی (۵-۰)، ناتوانی خفیف (۱۰-۶)، ناتوانی متوسط (۲۰-۱۱) و ناتوانی شدید (بالاتر از ۲۱). تقسیم می شود، امتیازات هرسؤال محاسبه و مورد بررسی قرار گرفت.

یافته ها: در افراد مورد مطالعه ۱۷۳ نفر (۵۷/۶۷٪) متقاضی داروهای بدون نسخه و ۱۲۷ نفر (۴۲/۳۳٪) متقاضی داروهای نسخه‌ای بودند. شایعترین داروی بدون نسخه مورد درخواست ایبوپروفن (۴۸/۵۵٪) و شایعترین داروی نسخه‌ای درخواستی دگزامتازون (۳۸/۵۸٪) بود. ۵۰ بیمار (۱۶/۶۷٪) ناتوانی شدید، ۸۷ بیمار (۲۹٪) ناتوانی متوسط، ۱۱۷ بیمار (۳۹٪) ناتوانی خفیف و ۴۶ بیمار (۱۵/۳۳٪) ناتوانی جزیی داشتند.

نتیجه گیری: نتایج مطالعه نشان داد که بیماران متقاضی دریافت داروهای بدون نسخه جهت درمان سردرد از شدت ناتوانی بالاتری نسبت به بیماران متقاضی داروهای نسخه ای برخوردار هستند بنابراین نقش پزشک داروساز در راهنمایی مراجعین به متخصص و دریافت نسخه از اهمیت ویژه ای برخوردار است.

واژه های کلیدی: ***سردرد، داروهای بدون نسخه، پرسشنامه MIDAS، تقاضا.***

مقدمه

داروخانه‌ها به عنوان یکی از مهمترین مکان‌های مشاوره و دارو درمانی‌های ساده بیماران مبتلا به سردرد، همواره شاهد مراجعه تعداد زیادی از بیماران با طیف گسترده‌ای از علل ایجاد کننده سردرد حتی قبل از مراجعه به پزشک می‌باشند (۱). بسیاری از موارد داروهای بدون نسخه (OTC: Over The Counter) رفع نیاز بیمار را می‌نماید. اما در مواردی نیز پس از شرح حال گیری و مشاوره داروساز مقیم داروخانه، بیمار جهت انجام معاینات دقیقتر به متخصصین مربوطه ارجاع داده می‌شود. از دیرباز سردرد از مهمترین عوامل مراجعه افراد به داروخانه‌ها بوده است. تنها طی سال‌های ۲۰۰۱ و ۲۰۰۲ تعداد تجویز یک فراورده OTC ضد سردرد در آمریکا روزانه ۵۳۰۰۰ مورد بوده است (۱). خود درمانی سردرد بسیار رایج می‌باشد و با وجود اینکه داروهای بدون نسخه موجود برای سردرد، داروهای نسبتا کم‌عارضه و در عین حال مؤثر می‌باشند، راهنمایی داروساز یا پزشک تا حدود زیادی از بروز عوارض و کمبود یا ازدیاد دوز مصرفی جلوگیری خواهد کرد (۲). در این میان سردردهای میگرنی از جمله عوامل مهم مراجعه بیماران به داروخانه‌ها می‌باشند. در برخی موارد حتی پس از مراجعه به پزشک متخصص، بیمار مبتلا به میگرن به دلیل عدم موفقیت درمان در جستجوی داروهای OTC راهی داروخانه‌ها می‌شود. بیش از ۲۸ میلیون نفر در

▣ این مقاله حاصل پایان نامه آقای پوریا رضوانی بابلی دانشجوی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی بابل می باشد.
* مسئول مقاله:
آدرس: بابل، دانشگاه علوم پزشکی، گروه فارماکولوژی و فیزیولوژی، تلفن: ۴-۲۱۹۹۵۹۱-۰۱۱۱
e-mail:baradaran81@yahoo.com

[DOR: 20.1001.1.15614107.1389.12.4.13.1]

آمریکا از میگرن رنج می‌برند که حدود ۶۰ درصد آنها از داروهای OTC برای سردرد خود استفاده می‌نمایند (۳). میگرن از بیماری‌های شایع و غالبا تشخیص داده شده می‌باشد که هزینه‌های زیادی را بر بیمار و جامعه تحمیل می‌نماید (۴). تخمین زده شده که تقریبا نیمی از مبتلایان به میگرن در آمریکا به پزشک مراجعه نمی‌کنند و بیش از ۳۰ درصد آنان اساسا در تمام عمر برای سردرد به پزشک مراجعه ننموده‌اند و در نتیجه میگرن آنها تشخیص داده نشده است (۵). از سوی دیگر زیاده‌روی در مصرف داروهای ضددرد، خود عامل سردرد باشد (۶و۷). نتایج مطالعه Wenzel و همکارانش، حکایت از مراجعه درصد بالایی در بیماران مبتلا به سردرد به داروخانه با شدت مختلف را داشت که اطلاع چندانی از داروی OTC مناسب برای سردرد خود نداشته و بعضا نیازمند ارجاع به متخصص برای پیگیری و معالجه سردرد بودند (۱).

در مطالعه دیگری که توسط Wenzel و همکارانش انجام شد، بیش از ۸۰٪ از داروسازان اذعان داشتند که سردرد یکی از مهمترین علل مراجعه بیماران به داروخانه ها می‌باشد و به ۹۷٪ این بیماران حداقل یک داروی OTC جهت درمان سردرد تجویز شده است (۳).

در تحقیقی که توسط Robinson و همکارانش انجام گردید، نشان داده شد که بیش از ۹۰٪ مبتلایان به سردرد میگرنی از داروهای OTC استفاده می‌نمایند (۸). به نظر می‌رسد افراد مبتلا به میگرن که تشخیص قطعی میگرن در آنها صورت نگرفته و در جستجوی درمان OTC برای سردرد خود می‌باشند، آمار بالایی را حتی در کشورهای پیشرفته مانند آمریکا و انگلیس داشته باشند که این غفلت از تشخیص بیماری در بین زنان و مردان الگوی متفاوتی را در این کشورها نشان می‌دهد (۹).

در مطالعه‌ای به منظور اثر بخشی داروهای بدون نسخه در درمان سردردهای میگرنی که توسط Goldstein و همکارانش صورت گرفت، اثربخشی و عوارض کم این داروها اثبات گردید (۱۰). بر اساس مشاوره و گرفتن شرح حال دقیق از بیماران دچار سردرد می‌توان به درمان مطلوب و یا ارجاع صحیح بیماران مبتلا به سردردهای متوسط یا شدید به پزشک متخصص انجام داد. لذا این مطالعه به منظور ارزیابی کلی طیف بیماران دچار سردرد مراجعه کننده به داروخانه، نحوه رویکرد آنها جهت درمان سردرد و نوع داروی درخواستی این بیماران انجام گردید.

مواد و روشها

این مطالعه مقطعی بر روی بیماران با شکایت سردرد مراجعه‌کننده به داروخانه شبانه روزی شهرستان بابل در سال ۱۳۸۷ انجام شد. برای هر فرد دو پرسشنامه تکمیل گردید. پرسشنامه اول شامل اطلاعات دموگرافیک و نظرات بیمار در ارتباط با سردرد و داروهای مورد استفاده و پرسشنامه دوم پرسشنامه (Migraine Disability Assessment Questionnaire, MIDAS) برای ارزیابی شدت درد بیمار بود. پرسشنامه MIDAS پرسشنامه‌ای جهت ارزیابی شدت سردرد و ناتوانی ایجاد شده در اثر آن می‌باشد. اساس این پرسشنامه محاسبه تعداد روزهای از دست رفته یا محدودیت فعالیت به دنبال سردرد در سه ماه اخیر است. فعالیت در سه محیط تقسیم‌بندی می‌شود. پرسش ۱ و ۲ مربوط به فعالیتهای کاری و تحصیلی، پرسش‌های ۳ و ۴ مربوط به کارهای مربوط به فعالیت‌های خانگی و پرسش ۵ مربوط به فعالیت‌های اجتماعی و خانوادگی می‌باشد. جواب هر سؤال تعداد روزهایی است که فرد در ۳ ماه گذشته به دلیل سردرد از دست داده است. در پایان امتیاز نهایی از مجموع امتیازات هرسؤال محاسبه شده و افراد بر اساس امتیاز کسب شده به چهار گروه تقسیم می‌شوند (۱). امتیاز صفر تا ۵ (ناتوانی جزیی) که این دسته معمولا نیازی به مداخله درمانی ندارند، امتیاز ۶ تا ۱۰ (ناتوانی خفیف Minimal disability))؛ این دسته نیاز به درمان‌های خفیف دارند امتیاز ۱۱ تا ۲۰ (ناتوانی متوسط)، امتیاز ۲۱ و بیشتر (ناتوانی شدید)، افراد با ناتوانی متوسط و شدید نیاز به درمان سریع دارند. داده‌های جمع‌آوری و کدگذاری شد و پس از ثبت در جداول طراحی شده، مورد بررسی قرار گرفت.

یافته ها

از ۳۰۰ بیمار مورد مطالعه، ۲۰۹ نفر (۶۹/۶۷٪) مرد و ۹۱ نفر (۳۰/۳۳٪) زن بودند. میانگین سن افراد ۱۱/۸۱±۳۸/۱۸ سال بود. بیشتر بیماران در گروه سنی ۳۰ تا ۳۹ سال قرار داشتند. طبق نظر بیماران ۱۳۱ نفر اعتقاد داشتند در مقایسه با داروهای نسخه‌ای، داروهای بدون نسخه ارزانتر بوده و آسان‌تر در دسترس افراد قرار دارند در صورتیکه ۸۲ نفر مخالف این مورد بودند. ۲۴۶ نفر از بیماران تمایل به پیشگیری از بروز سردرد داشتند (جدول شماره ۱).

جدول شماره ۱: فراوانی پاسخ‌های بیماران به پرسش‌های در ارتباط با سردرد و داروهای مورد استفاده برای آن

سؤال	به شدت مخالف	مخالف	ممتنع	موافق	به شدت موافق
سردردهای من می‌تواند با داروهای بدون نسخه درمان شود	۶	۱۹	۱۱۲	۱۰۹	۵۴
من نیازی به مشورت با پزشک جهت درمان سردرد ندارم	۱۹	۶۶	۲۰۸	۵	۲
از داروی مورد استفاده برای سردردم کاملا راضی هستم	۴	۲۷	۸۲	۱۱۴	۷۳
مایل هستم کاری برای پیشگیری از بروز سردرد انجام دهم	۰	۰	۶	۴۸	۲۴۶
داروهای بدون نسخه برای سردرد ارزانتر از داروهای نسخه‌ای هستند	۳۶	۴۶	۸۱	۷۴	۵۷
استفاده از داروهای بدون نسخه راحتتر از داروهای نسخه‌ای هستند	۴۹	۵۳	۹۶	۶۳	۳۹
داروهای بدون نسخه برای سردرد سالمتر (کم‌خطرتر) از داروهای نسخه‌ای هستند	۳۱	۹۲	۸۲	۷۴	۲۱
داروهای بدون نسخه از داروهای نسخه‌ای مؤثرتر هستند	۲۶	۸۶	۹۰	۵۷	۳۱

[DOR: 20.1001.1.15614107.1389.12.4.13.1]

در افراد مورد مطالعه ۱۷۳ نفر (۵۷/۶۷٪) متقاضی داروهای بدون نسخه و ۱۲۷ نفر (۴۲/۳۳٪) متقاضی داروهای نسخه ای بودند. شایعترین داروی بدون نسخه مورد درخواست ایبوپروفن (۴۸/۵۵٪) و شایعترین داروی نسخه ای درخواستی دگزامتازون (۳۸/۵۸) بود (جدول شماره ۲).

جدول شماره ۲: شایعترین داروهای درخواستی در افراد مورد مطالعه

	نام دارو	تعداد(٪)
داروهای نسخه‌ای	دگزامتازون	(۳۸/۵۸)۴۹
	آمی‌تریپتیلین	(۳۳/۰۷)۴۲
	دیکلوفناک	(۲۹/۹۲)۳۸
	متوکلوپرمید	(۲۷/۵۵)۳۵
	پروپرانولول	(۲۵/۹۸)۳۳
	مفنامیک اسید	(۲۵/۱۹)۳۲
	سوماتریپتان	(۲۳/۶۲)۳۰
	آلپرازولام	(۲۱/۲۵)۲۷
	والپرات سدیم	(۲۰/۴۷)۲۶
	ایندومتاسین	(۱۹/۶۸)۲۵
	نورتریپتیلین	(۱۲/۵۹)۱۶
	ارگوتامین	(۱۱/۸۱)۱۵
داروهای بدون نسخه	ایبوپروفن	(۴۸/۵۵)۸۴
	استامینوفن کدئین	(۲۷/۷۴)۴۸
	استامینوفن	(۱۸/۴۹)۳۲
	نوافن	(۱۷/۹۱)۳۱
	آسپرین	(۱۲/۱۴)۲۱

۱۸۲ بیمار (۶۰/۶۷٪) از افراد تاکنون با هیچ داروسازی در مورد درمان سردرد مشورت نکرده بودند (۱۰۶ نفر متقاضی داروی بدون نسخه و ۷۶ نفر متقاضی داروی نسخه ای). از ۱۱۸ بیماری که با داروساز مشورت کرده بودند، ۵۶ نفر (۴۷/۴۵٪) معتقد بودند که داروساز قادر به راهنمایی مناسب آنها بوده است. پس از محاسبه امتیاز ناتوانی ناشی از سردرد (MIDAS)، مشخص شد که ۵۰ بیمار (۱۶/۶۷٪) ناتوانی شدید، ۸۷ بیمار (۲۹٪) ناتوانی متوسط، ۱۱۷ بیمار (۳۹٪) ناتوانی خفیف و ۴۶ بیمار (۱۵/۳۳٪) ناتوانی جزیی داشتند.

۱۱ نفر از افراد با ناتوانی شدید متقاضی دریافت داروی بدون نسخه و ۴۴ نفر از افراد با ناتوانی جزیی متقاضی دریافت داروی بدون نسخه بودند (جدول شماره ۳).

جدول شماره ۳: فراوانی نسخه‌ای یا بدون نسخه بودن دارو بر اساس شدت ناتوانی ناشی از سردرد

شدت ناتوانی	متقاضیان دارو با نسخه تعداد (٪)	متقاضیان دارو بدون نسخه تعداد (٪)	مجموع تعداد (٪)
شدید	(۳۰/۷۱) ۳۹	(۶/۳۶) ۱۱	(۱۶/۶۷) ۵۰
متوسط	(۵۱/۱۸) ۶۵	(۱۲/۷۲) ۲۲	(۲۹) ۸۷
خفیف	(۱۶/۵۴) ۲۱	(۵۵/۴۹) ۹۶	(۳۹) ۱۱۷
جزیی	(۱/۵۷) ۲	(۲۵/۴۳) ۴۴	(۱۵/۳۳) ۴۶
مجموع	(۱۰۰) ۱۲۷	(۱۰۰) ۱۷۳	(۱۰۰) ۳۰۰

بحث و نتیجه‌گیری

در این مطالعه اکثریت متقاضیان داروهای بدون نسخه ناتوانی خفیف و جزیی و متقاضیان داروهای نسخه‌ای اکثرا ناتوانی متوسط و شدید داشتند. به طور کلی بیشتر افراد مراجعه‌کننده به داروخانه ناتوانی خفیف و متوسط داشتند. در تنها مطالعه مشابه انجام شده در آمریکا نیز اکثریت شرکت‌کنندگان ناتوانی متوسط و شدید داشتند (۱). بیشتر بیماران مبتلا به سردرد با ناتوانی متوسط و شدید متقاضی داروهای نسخه‌ای بودند و پیش از مراجعه به داروخانه توسط پزشک متخصص ویزیت شده بودند در صورتیکه اکثریت بیماران با ناتوانی خفیف و جزیی متقاضی داروهای بدون نسخه بودند. در افراد مورد مطالعه ۱۷۳ نفر (۵۷/۶۷٪) متقاضی داروهای بدون نسخه و ۱۲۷ نفر (۴۲/۳۳٪) متقاضی داروهای نسخه‌ای بودند.

نتایج مطالعه Wenzel و همکارانش، حکایت از درصد بالای مراجعه بیماران مبتلا به سردرد به داروخانه با شدت مختلف را داشت که اطلاع چندانی از داروی OTC مناسب برای سردرد خود نداشته و بعضا نیازمند ارجاع به متخصص برای پیگیری و معالجه سردرد بودند (۱). در مطالعه دیگری نیز که توسط Wenzel و همکارانش انجام گردید، بیش از ۸۰٪ از داروسازان اذعان داشتند که سردرد یکی از مهمترین علل مراجعه بیماران به داروخانه ها می‌باشد و به ۹۷٪ این بیماران حداقل یک داروی OTC جهت درمان سردرد تجویز می شود (۳). بیش از ۶۰٪ مبتلایان به میگرن تقاضای داروی OTC و حدود ۹۰٪ هم داروی OTC و هم داروی نسخه‌ای برای سردرد میگرنی خود از داروخانه‌ها را دارند (۷و۳). در تحقیقی که توسط Robinson و همکارانش انجام گردید، نشان داده شد که بیش از ۹۰٪ مبتلایان به سردرد میگرنی از داروهای OTC استفاده می‌نمایند (۸). به نظر می‌رسد افراد مبتلا به میگرن که تشخیص قطعی میگرن در آنها صورت نگرفته است و در جستجوی درمان OTC برای سردرد خود می‌باشند، آمار بالایی را حتی در کشورهای پیشرفته مانند آمریکا و انگلیس داشته باشند که این غفلت از تشخیص بیماری در بین زنان و مردان الگوی متفاوتی را در این کشورها نشان می‌دهد (۹).

تقریبا تمامی بیماران مایل به انجام کاری برای پیشگیری از بروز سردرد بودند. بیش از ۵۰٪ شرکت‌کنندگان (۱۶۳ نفر از ۳۰۰ نفر) اظهار داشتند که سردرد آنها با یک داروی OTC درمان می‌شود. تنها ۳۲ درصد از افراد اعتقاد داشتند که داروهای بدون نسخه برای سردرد سالمتر (کم‌خطرتر) از داروهای نسخه‌ای هستند و ۲/۳ درصد با این جمله که مشورت با پزشک جهت درمان سردرد مورد نیاز

[DOR: 20.1001.1.15614107.1389.12.4.13.1]

نمی‌باشد، موافق بودند. ۳۱ درصد معتقد بودند استفاده از داروهای بدون نسخه راحتتر از داروهای نسخه‌ای هستند و ۲۹ درصد تأثیر داروهای بدون نسخه را از نسخه‌ای بیشتر می‌دانستند. طبق نظر بیماران ۱۳۱ نفر اعتقاد داشتند در مقایسه با داروهای نسخه‌ای، داروهای بدون نسخه ارزانتر بوده و آسان‌تر در دسترس افراد قرار دارند در صورتیکه ۸۲ نفر مخالف این مورد بودند. در مطالعه‌ای که توسط Goldstein و همکارانش انجام شد اثر بخشی داروهای بدون نسخه در درمان سردردهای میگرنی و عوارض کم این داروها اثبات گردید (۱۰).

شایعترین داروی بدون نسخه مورد درخواست ایبوپروفن (۴۸/۵۵٪) و شایعترین داروی نسخه‌ای درخواستی دگزامتازون (۳۸/۵۸٪) بود. در مطالعه‌ای در تبریز، مسکن‌ها با ۲۹/۹ درصد موارد بالاترین تقاضاها را در بین داروهای بدون نسخه داشتند (۱۱). در مطالعه دیگری در تهران در بین مسکن‌های بدون نسخه، استامینوفن با ۱۹٪ درخواست، بیشترین تقاضا را داشت و پس از آن قرص آسپرین (۴٪)، ایبوپروفن (۴٪) و مفنامیک اسید (۴٪) قرار داشتند (۱۲). مصرف بی‌رویه داروهای OTC علاوه بر مخاطراتی که برای مصرف‌کنندگان به همراه دارد، سبب خروج مقدار زیادی دارو از سیستم توزیع دارو، تجمع دارو در منازل، سپری شدن تاریخ انقضاء و هدر رفتن سرمایه عظیمی می‌شود. با توجه به بالا بودن سرانه مصرف دارو در ایران در مقایسه با سایر کشورها، لزوم نظارت بیشتر بر مصرف داروهای OTC و بررسی علل مصرف این داروها ضروری به نظر می‌رسد. از آنجاییکه افراد به سادگی به این سیستم مراقبت پزشکی دست پیدا می‌کنند و ممکن است از عوارض داروهای بدون نسخه و یا اثربخشی داروهای نسخه‌ای بی‌اطلاع باشند و درخواست یک داروی بدون نسخه ممکن است ناشی از تجربه قبلی استفاده از آن دارو باشد (۱۳)، این امر نقش پزشک خصوصا دکتر داروساز را در راهنمایی مراجعین درخواست‌کننده داروهای بدون نسخه نشان می‌دهد. همچنین با توجه به اینکه استفاده دگزامتازون در این منطقه قابل ملاحظه می‌باشد، توجه و اهتمام ویژه‌ای را می‌طلبد.

تقدیر و تشکر

بدینوسیله از همکاران عزیز داروخانه شبانه روزی دکتر برادران شهرستان بابل که نقش مؤثری در اجرای این تحقیق داشتند، تشکر و قدردانی می گردد.

[DOR: 20.1001.1.15614107.1389.12.4.13.1]

A Survey on Headache Severity and Medications Requested by Patients Visiting Day-and-Night Pharmacy in Babol (Iran)

M. Baradaran (PhD) [1*], A. Ahmadi Ahangar (MD) [2], P. Rezvani Baboli (MD) [3]

1. Department of Pharmacology & Physiology, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran
2. Department of Neurology, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran
3. Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran

J Babol Univ Med Sci;12(4); Oct-Nov 2010

Received: Sep 30th 2009, Revised: Dec 3rd 2009, Accepted: Jun 2nd 2010.

ABSTRACT

BACKGROUND AND OBJECTIVE: Headache is the most common type of pain syndrome. About 90% of the whole population has headache attack at least once a year. Severe disabling headache affects 40% of the population worldwide. This study was designed to evaluate the severity of headache and types of drugs requested by affected patients who visiting a day-and-night pharmacy, Babol, Iran.

METHODS: This was a cross sectional study on 300 patients suffering from headache who visited a day-and-night pharmacy of Babol in 2008. For every patient two questionnaires were filled. The first questionnaire was about patients' demographic information and their opinions about the headache and the relevant drugs. The second questionnaire was a translated standard MIDAS questionnaire for headache severity assessment. This questionnaire is based on calculating the number of the days taking off work or having some restrictions during those working days during last 3 months and scored from 0 to 21 that divided into 4 groups of minimal disability (0-5), mild disability (6-10), moderate disability (11-20) and severe disability (above 21). The score was calculated for each question.

FINDINGS: Hundred and seventy three patients (57.67%) were looking for over the counter (OTC) drugs and the rest 127 patients (42.33%) had visited physician and had prescriptions for their headache. The most common OTC drug requested by patients was ibuprofen (48.55%) and the most common drug among the prescribed drugs was dexamethasone (38.58%). Fifty (16.67%) patients had severe disability, 87 (29%) moderate, 117 (39%) mild and 46 (15.33%) patients had a minimal disability from headache.

CONCLUSION: Most patients who had prescriptions for their headaches had a higher MIDAS score (more disable) compared to OTC patients. Pharmacists play an important role in advising patients to visit a doctor and have prescription.

KEY WORDS: *Headache, Over the counter drugs, MIDAS questionnaire, Request.*

[*] **Corresponding Author;**
Address: Department of Pharmacology & Physiology, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran
Tel: +98 2199591-4
E-mail: baradaran81@yahoo.com

[DOR: 20.1001.1.15614107.1389.12.4.13.1]

References

1. Wenzel RG, Schommer JC, Marks TG. Morbidity and medication preferences of individuals with headache presenting to a community pharmacy. Headache 2004;44(1):90-4.
2. Sheftell FD. Role and impact of over-the-counter medications in the management of headache. Neurol Clin 1997; 15(1):187-98.
3. Wenzel RG, Sarvis CA, Krause ML. Over-the-courtier- drugs for acute migraine attacks: literature review and recommendations. Pharmacotherapy 2003;23(4):494-505.
4. Hu XH, Markson LE, Lipton RB. Stewart WF, Berger ML. Burden of migraine in the United States: disability and economic costs. Arch Intern Med 1999;159(8):813-8.
5. Lipton RB, Scher AI, Kolodner K, Liberman J, Steiner TJ, Stewart WF. Migraine in the United Sidles: epidemiology and patterns of health care use. Neurology 2002;58(6):885-94.
6. Zed PJ, Loewen PS, Robinson G. Medication-induced headache: overview and systematic review of therapeutic approaches. Ann Pharmacother 1999;33(1):61-72.
7. Iran Drug Table. Secretariat of Iranian Evaluation & Codification Drugs Council. Food & Drug accessory. The Ministry of Hygienic, Treatment & Medical Education. Tehran. Rah-e-Sobhan 2005;pp:85-94.
8. Robinson RG. Pain relief for headaches. Is self-medication a problem? Can Fam Physician 1993;39:867-8, 871-2.
9. Lipton RB, Scher AI, Steiner TJ, et al. Patterns of health care utilization for migraine in England and in the United States. Neurology 2003;60(3):441-8.
10. Goldstein J, Hoffman HD, Armellino JJ, et al. Treatment of severe, disabling migraine attacks in an over-the-counter population of migraine sufferers: results from three randomized, placebo-controlled studies of the combination of acetaminophen, aspirin, and caffeine. Cephalalgia 1999;19(7):684-91.
11. Sahebi L, Seidy A, Amini S, Mousa Khani M. Self medication status among referring patients to Tabriz pharmacies. Pharm Sci 2008;14(4):174-81. [in Persian]
12. Mortazavi A, Hajebi G. Evaluating the knowledge and awareness of patients calling on pharmacies throughout Tehran, regarding their requested OTC drugs. J Res Med 2003;27(4):299-304. [in Persian]
13. Karaminejad T, Heidari M, The causes of demand of OTC drugs in Kerman. Abstract Book of Culture of Food Consumption & Pharmacy 1999; p: 28.

[DOR: 20.1001.1.15614107.1389.12.4.13.1]